

**КОНТРОЛЬ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАСКЕТБОЛІСТІВ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КЛУБІВ**

ЛЕБІДЬ Є.О. – викладач кафедри спеціальної та вогневої підготовки

СТРИКАЛЕНКО Є.А. – к.ф.вих, доцент, завідувач кафедри

ШАЛАР О.Г. – к.пед.н., доцент

КРАВЧЕНКО Є.Ю. – студент 5 курсу факультету фізичного виховання та спорту

Херсонський державний університет

Херсонський факультет одеського державного університету внутрішніх справ

Анотація. У статті проаналізовано ефективність змагальної діяльності баскетболістів, що виступають в провідних європейських клубах. Доведено, що коефіцієнт корисності гравця залежить від таких критеріїв: набрані очки, атакуючі передачі, перехоплення, блок-шоти, підбирання на своєму щиті, підбирання на чужому щиті, фоли суперників тощо.

Ключові слова: баскетбол, контроль, корисна діяльність, передачі м'яча, перехоплення, підбирання м'яча, фоли.

Вступ. Рівень підготовленості спортсменів в наш час деколи досягає межі можливостей, тому для успішного виступу необхідно шукати альтернативні шляхи отримання переваги. Але головна проблема полягає в тому, що отримати адекватні та достовірні дані про зіграний поєдинок, виявляється не так вже і просто, але при цьому важливо для внесення всіх необхідних змін. Відповідно, отримання помилкової інформації неминуче призведе і до помилки в підготовці до подальших виступів, і в результаті, не дозволить досягти високих результатів [1, 3].

Оцінювання змагальної діяльності в баскетболі – складний та багатогранний процес, який потребує врахування різноманітних критеріїв і показників. Широкий спектр варіантів змагальної боротьби, необхідність взаємодії з партнерами по команді, постійна корекція тактичних замислів і дії значно ускладнюють процес об'єктивного оцінювання ефективності змагальної діяльності баскетболістів. Крім того, спортсменам доводиться виконувати велику кількість техніко-тактичних дій, кожна з яких, зі свого боку, виникаючи у складному ансамблі ігрової діяльності, може вплинути на спортивний поєдинок, визначити його результат [2]. Доволі часто трапляються випадки коли гравець набирає значну кількість очок при великій кількості браку, а гравець з незначними показниками результативності виконує значну кількість «чорнової» роботи. Тому оцінка ефективності змагальної діяльності в сучасному баскетболі безумовно є актуальною.

Мета дослідження: дослідити ефективність змагальної діяльності баскетболістів, що виступають в провідних європейських клубах

Методи та організація дослідження. Для вирішення завдань, які були поставлені в роботі, застосовувались такі методи дослідження:

- аналіз і узагальнення науково-методичної літератури;
- метод спостереження;
- метод оцінки корисної діяльності;
- методи математичної статистики.

В роботі нами було обраний метод оцінки корисної діяльності, який вираховується за допомогою підставлення до техніко-тактичних дій гравця певного коефіцієнту, в залежності від значимості їх для одержання перемоги в матчі [4]. В сучасному баскетболі практично в кожному матчі ведеться статистичний протокол змагальної діяльності гравців, де фіксуються наступні параметри й коефіцієнти до них: набрані очки (1), атакуючі передачі (1), перехоплення (1,4), блок-шоти (1,2), підбирання (1,3), фоли суперників (0,5), число неточних кидків(1,5), втрати м'яча (1,4), фоли (1). В дужках вказані коефіцієнти, з якими враховуються дані параметри в отриманому рівнянні.

$$ККГ=(O+AB+1,4*ПХ+1,2*БШ+1,3*Пд+0,5*Фс) - (1,5*НК+1,4*Втр+Ф)$$

де, ККГ – коефіцієнт корисності гравця, О – набрані очки, АВ – атакуючі передачі, ПХ – перехоплення, БШ – блок-шоти, Пд - підбирання, ФС – фоли суперника, Ф – фоли, Втр – втрати і помилки, НК – неточні кидки [3].

У процесі дослідження оцінки змагальної діяльності було проаналізовано 10 гравців двох провідних баскетбольних клубів, які виходять на майданчик в стартових п'ятірках і мають найбільші показники ігрового часу. Протягом експерименту ми спостерігали за діями баскетболістів ПБК «ЦСКА» м. Москва проти команди «Панатінаїкос» (Греція) в євро лізі та БК «Реал» Мадрид (Іспанія) в іграх проти БК «Олімпіакос» (Греція).

Вибір ігор всіх команд залежав від кінцевого результату матчу, тобто були обрані вигравні та програшні матчі. Стартовий склад кожної із команд був незмінний протягом цих ігор.

В таблиці 1. наведена стартова п'ятірка команди ПБК «ЦСКА» м. Москва.

Таблиця 1.

Склад стартової п'ятірки ПБК «ЦСКА» м. Москва.

П. І. гравця	Амплуа	Дата народження	Ріст (см)	Вага (кг)	Країна	З якого року виступає
Теодосіч Мілош	розігруючий	19.03.1987	195	87	Сербія	2011
Аарон Джексон	захисник	06.05.1986	190	83	США	2012
Воронцевич Андрій	важкий форвард	17.07.1987	207	107	Росія	2006
Фріленд Джоел	центровий	02.02.1987	208	104	Англія	2014
Хряпа Віктор	форвард	03.08.1982	203	100	Росія	2010

В таблиці 2. наведені дані гравців стартової п'ятірки БК «Реал» Мадрид (Іспанія).

Таблиця 2.

БК Реал Мадрид

П. І. гравця	Амплуа	Дата народження	Ріст (см)	Вага (кг)	Країна	З якого року виступає
Густаво Айон	центровий	01.04.1985	208	113	Мексика	2014
Кей сі Ріверс	розігруючий	01.03.1987	196	98	США	2015
Джейсі Керролл	захисник	16.04.1983	188	82	США	2011
Андрес Носіоні	легкий форвард	30.11.1979	201	102	Аргентина	2014
Феліпе Рейес	важкий форвард	16.03.1980	206	120	Іспанія	2004

Результати дослідження та їх обговорення. Високі спортивні результати в сучасному світовому баскетболі свідчать про те, що ефективне ведення змагальних дій на баскетбольному майданчику вимагає від баскетболістів максимальної реалізації всіх сторін підготовленості.

Досягнення високої спортивної кваліфікації, ефективного ведення гри та отримання перемоги над суперниками в спортивних іграх не можливе без командних дій, як в нападі так і в захисті. Проте вклад в загальну перемогу може бути різним та неоднорідним. Іноді баскетболістки виконують на майданчику роботу, яка на перший погляд непомітна але грає одну з вирішальних ролей в досягненні головної мети. Іноді навпаки гравець виконав значну кількість кидків, серед яких один потрапив в кошик, проте кількість змарнованих спроб доволі значна. Тому визначення корисності баскетболістів на майданчику доволі складний процес і вимагає постійного пошуку.

Найголовнішим завданням оцінки корисної діяльності є об'єктивність результатів, що безумовно важливе для тренера в побудові подальшого тренувального процесу.

В ході дослідження нами були проаналізовані статистичні дані гравців БК «Реал» Мадрид, які висвітлені в таблиці 3.

Таблиця 3.

Статистичні дані гравців Реал Мадрид

Гравець	Очки	2-х	3-х	Штр	Пд	Гп	Пх	Вт	Бш	Ф	Фс	ККГ
Густаво Айон	14	16/31 51%	0/0 0%	10/14 71%	9,6	2,6	1,6	0,6	1,6	3,6	2,6	16,1
Кей Сі Ріверс	3,6	3/7 42%	1/8 12%	2/2 100%	1,3	0,3	0,6	0,3	0	1,6	0,3	0,2
Джейсі Керролл	8,6	2/7 28%	7/13 53%	1/1 100%	1,6	0,3	0,6	0,6	0	1,6	0,3	4,2
Андреас Носіоні	6	3/5 60%	2/10 20%	6/7 85%	4	0	0	0,6	1	1,3	2	5,6
Феліпе Рейес	14	8/16 50%	4/7 57%	14/19 73%	5,3	2	0,3	0,3	0	2,3	3,6	14,5

ККГ – коефіцієнт корисності гравця, Гп – атакуючі передачі, Пх – перехвати, Бш – блок-шоти, Пд - підбирання, Фс – фоли суперника, Ф – фоли, Вт – втрати і помилки, Штр – штрафні кидки

Аналізуючи статистичні дані нами встановлено, що найкращий відсоток влучань 2-х очкових кидків має легкий форвард Андреас Носіоні з показником 60%, при цьому набираючи 6 очок в середньому за гру. Найбільшу кількість очок за гру набирає Густаво та Рейес, які мають однаковий показник – 14 очок в середньому за гру, реалізувавши при цьому половину кидків. Найкращу реалізацію кидків із-за дуги має Феліпе Рейес – 57%.

За штрафними кидками виділяються захисники Ріверс та Керролл, які мають 100% результат. За іншими показниками змагальної діяльності переважає центровий Густаво Аїон, який є лідером команди. Найбільшу кількість порушень правил на собі змушує здійснювати важкий форвард Феліпе Рейес, який іноді грає на позиції центрального збираючи при цьому 3,6 фолів в середньому за гру, що відіграє важливу роль в результаті команди. Взагалі в змагальній діяльності баскетболістів іспанського клубу велике значення має гра гравців, що виходять на майданчик з лави запасних.

В ході дослідження нами були проаналізовані статистичні дані гравців ПБК ЦСКА м. Москва, які представлені в таблиці 4.

Таблиця 4.

Статистичні дані гравців ПБК ЦСКА м. Москва

Гравець	Очки	2-х	3-х	Штр	Пд	Гп	Пх	Вт	Бш	Ф	Фс	ККГ
Теодосіч Мілош	11,6	5/6 83%	6/16 0%	0/0 0%	2	8	0	2	0	0	0	14,2
Аарон Джексон	15,4	11/18 61%	7/15 46%	3/3/ 100 %	3	2	2	2,3	0	2,3	1,6	11,7
Воронцевич Андрій	5	4/8 50%	2/9 22%	1/2 50%	3,6	2,3	0,3	0,6	1	1,3	0,6	7
Фріленд Джоел	6	7/10 70%	0/0 0%	4/6 66%	2,6	1,6	0,3	1	1,3	0	2,3	10,6
Хріпа Віктор	13	9/16 56%	5/8 62%	6/8 75%	5	1	1,3	1	1,3	3	2,3	15,7

ККГ – коефіцієнт корисності гравця, Гп – атакуючі передачі, Пх – перехвати, Бш – блок-шоти, Пд - підбирання, Фс – фолі суперника, Ф – фолі, Вт – втрати і помилки, Штр – штрафні кидки

Аналізуючи дані дослідження нами встановлено, що за час проведення часу на майданчику найбільшу кількість очок в середньому за гру має гравець Аарон Джексон, який грає на позиції захисника, набираючи – 15,4 очок. При цьому має 100% показник з реалізації штрафних кидків. Також він виконує 2,3 втрати за гру, компенсуючи це найкращим показником перехоплень за гру (в середньому 2 рази за гру).

Найкращий відсоток влучань 2-х очкових кидків має розігруючий захисник Мілош Теодосіч реалізуючи 83.3% кидків, який також є лідером за результативними передачами (8 передач), що є особливістю його ігрової позиції. Віктор Хряпа є лідером в реалізації 3-х очкових кидків з результатом

62%, також демонструючи один з найкращих показників в блок-шотах (1,3) та зароблених фолах на собі (2,3). Віктор порушує правила на супернику 3 рази за гру. Основний центровий команди Джоел Фріленд відіграє значну роль в захисті команди не порушуючи правил на супернику та при цьому роблячи 1,3 блок-шоти в середньому за гру.

Висновок. Коефіцієнт корисності залежить від амплуа гравців, від побудови гри команди в захисті та в нападі, а також від індивідуальної підготовленості гравця в цілому. За отриманими результатами встановлено, що найвищий коефіцієнт отримують ті гравці, які протягом гри принесли максимальну користь власній команді.

Узагальнивши методику оцінку корисної діяльності баскетболістів, можна відмітити, що ККГ (коефіцієнт корисності гравця) залежить від таких критеріїв: набрані очки, атакуючі передачі, перехоплення, блок-шоти, підбирання на своєму шиті, підбирання на чужому шиті, фоли суперників, число неточних двоочкових кидків, число неточних триочкових кидків, число неточних штрафних кидків, втрати при передачі, технічні втрати, фоли.

Перспективи подальших досліджень полягає в визначенні та аналізі ефективності змагальної діяльності баскетболістів вітчизняного чемпіонату з розробкою коефіцієнтів для кожної техніко-тактичної дії, як в нападі так і в захисті.

Список використаної літератури:

1. Безмылов Н. Оценка соревновательной деятельности баскетболистов высокой квалификации в игровом сезоне / Н. Безмылов, О. Шинкарук // Наука в олимпийском спорте. – 2011. – № 1/2. – С. 45–52.
2. Дорошенко Е.Ю. Анализ змагальної діяльності як провідний компонент професійної підготовки тренерів з баскетболу / Е. Ю. Дорошенко, Р.О. Кириченко, М.О. Хабарова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. – Х. ; Донецьк, 2005. – № 22. – С. 29–33.
3. Кочубей Ю.О. Анализ фізичної підготовленості баскетболістів високого класу / Ю.О. Кочубей, Є.А. Стрикаленко, О.Г. Шалар // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/» 36. наукових праць/ За ред. Г.М. Арзютова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Випуск 6 (49) 14. – С. 55-63
4. Полозов А.А. Рейтинг в спорте: вчера, сегодня, завтра / А.А. Полозов. – М.: Советский спорт, 2007 – 316с.
5. Полозов, А.А. Система рейтинга в игровых видах спорта и единоборствах: Монография. Екатеринбург: Изд-во УГТУ-УПИ, 1995. 110 с.

